

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2009.6.24
KOM(2009) 282 galutinis

KOMISIJOS PRANEŠIMAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

**dėl 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo
Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės įgyvendinimo**

**Pavojingųjų ir kitų atliekų susidarymas, apdorojimas ir tarpvalstybinis vežimas
Europos Sąjungos valstybėse narėse 2001–2006 m.**

{SEC(2009) 811}

KOMISIJOS PRANEŠIMAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

dėl 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės įgyvendinimo

Pavojingųjų ir kitų atliekų susidarymas, apdorojimas ir tarpvalstybinis vežimas Europos Sąjungos valstybėse narėse 2001–2006 m.

{SEC(2009) 811}

PRANEŠIMO SANTRAUKA
PAVOJINGŲJŲ IR KITŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMO, APDOROJIMO IR VEŽIMO ES
VALSTYBĖSE NARĖSE POKYČIAI
2001-2006 M.

1. ĮVADAS

Atliekų eksportas ir importas tarptautiniu lygiu reglamentuojamas pagal 1989 m. kovo 22 d. Bazelio konvenciją dėl pavojingų atliekų tarpvalstybinių pervežimų bei jų tvarkymo kontrolės. Europos bendrija yra viena iš šios konvencijos šalių. Konvencija buvo perkelta į ES teisę Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 259/1993¹, vadinamuoju Atliekų pervežimo reglamentu. Šiuo reglamentu siekiama organizuoti atliekų vežimo priežiūrą ir kontrolę, atsižvelgiant į aplinkos išsaugojimo, apsaugojimo ir jos kokybės bei žmonių sveikatos gerinimo būtinybę.

Remiantis pagrindiniais Bendrijos atliekų tvarkymo strategijos principais, reglamente išdėstytos taisyklės, leidžiančios visai Bendrijai šalinti savo atliekas ir valstybėms narėms individualiai siekti šio tikslo, atsižvelgiant į geografines aplinkybes ir poreikį tam tikrų atliekų tvarkymui naudoti specializuotus įrenginius.

Reglamente nustatytos kelios priemonės, užtikrinančios atliekų vežimo Bendrijos viduje, iš Bendrijos ir į ją kontrolę. Visų pirma jame:

- pateiktos su atliekų vežimu susijusios bendros apibrėžtys ir terminai;
- nustatomos šalinti ar panaudoti skirtų atliekų eksporto, importo ir tranzito taisyklės;
- nurodoma, kokią informaciją privalo pateikti valstybės narės ir Komisija.

Šio reglamento 41 straipsnyje nustatyta:

- (1) „Prieš kiekvienų kalendorinių metų pabaigą valstybės narės parengia pagal Bazelio konvencijos 13 straipsnio 3 dalį ataskaitą ir siunčia ją Bazelio konvencijos sekretariatui, o kopiją – Komisijai.
- (2) Remdamasi tokiomis ataskaitomis, Komisija kas trejus metus parengia pranešimą, kaip Bendrija ir valstybės narės įgyvendina šį reglamentą. Šiuo tikslu ji gali pagal Direktyvos 91/692/EEB 6 straipsnį prašyti papildomos informacijos.“

Pirmasis Komisijos pranešimas dėl tarpvalstybinių atliekų pervežimų 1997–2000 m. buvo paskelbtas 2000 m.². Dauguma valstybių narių atsiuntė Komisijai 2001–2006 m. laikotarpio ataskaitas iki 2008 m. pabaigos. Lentelėje, pateiktoje darbinio dokumento bendrajame įvade, yra valstybių narių (ES–25, be Bulgarijos ir Rumunijos) sąrašas. Šioje lentelėje nurodyta, kaip valstybės narės vykdo savo įsipareigojimus dėl ataskaitų pateikimo.

Bazelio konvencijos sekretoriato parengtame klausimyne yra klausimų dėl teisės aktų, jų įgyvendinimo ir aplinkosaugos priemonių. Remdamasi 41 straipsnio 2 dalimi, 1999 m.

¹ 1993 m. vasario 1 d. Reglamentas dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės, OL L 30, 1993 2 6, p. 1, panaikintas nauju 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo, taikomu nuo 2007 m. liepos 12 d. Naujasis reglamentas su šia apžvalga nėra susijęs.

² Komisijos pranešimas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės įgyvendinimo. Pavojingųjų ir kitų atliekų susidarymas, apdorojimas ir tarpvalstybinis vežimas Europos Sąjungos valstybėse narėse 1997–2000 m. (SEC (2006) 1053), 2006 8 1.

Komisija priėmė sprendimą³, kuriame reikalaujama, kad valstybės narės, atsakydamos į klausimyno klausimus, pateiktų papildomą informaciją. Komisijos klausimyne daugiausiai yra klausimų dėl atliekų vežimo apribojimų, stebėsenos, priemonių, taikomų neteisėto atliekų vežimo atvejais, ir dėl finansavimo. Skirtingai nuo pirmojo Komisijos pranešimo, šiame pranešime jau yra įtrauktą minėtojo klausimyno pagalba surinkta informacija. (žr. su darbinio dokumento bendruoju įvadu).

Pranešimo 2 skyriuje analizuojami valstybių narių atsakymų forma ir turinys. Išsamesnę informaciją apie valstybių narių atsakymus į abiejų klausimynų klausimus rasite darbinio dokumento B ir E skyriuose. Atitinkamai pagrindinės išvados bus padarytos remiantis valstybių narių kiekybiniais atliekų susidarymo, apdorojimo ir vežimo duomenimis. Susijusius duomenis rasite darbinio dokumento A skyriuje.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad Bazelio konvencijoje terminai „importas“ ir „eksportas“ taikomi kiekvienos siuntos iš konkrečios šalies, kuri yra konvencijos šalis, ir į ją atžvilgiu. Remiantis ES teisės aktais, šie terminai taikomi tik siuntų iš visos Europos Sąjungos ir į ją atžvilgiu; todėl šiame pranešime jie nevartojami kalbant apie siuntas tarp valstybių narių. Tačiau, siekiant aiškumo, jie nurodomi kabutėse ir kartais vartojami kalbant apie atliekų vežimą apskritai. Tačiau darbiniame dokumente abu terminai turi tą pačią prasmę, kaip ir Bazelio konvencijoje.

2. VALSTYBIŲ NARIŲ ATASKAITOS

Šiame pranešime buvo nagrinėjami visi valstybių narių atsakymai į Bazelio konvencijos pagrindu sudarytus ir Komisijos pateiktus klausimynus 2001–2006 m. 2004 m. pasirinkti ataskaitiniais metais, nes kai kurios svarbios 2005–2006 m. laikotarpio ataskaitos nebuvo pateiktos net iki 2008 m. pabaigos. Tačiau atsižvelgiant į kiekybinių duomenų svarbą, visi jie buvo įtraukti, o kai buvo įmanoma, pateiktos suvestinės 2005 m. vertės. Iš galimų 300 atsakymų gauta 219 atsakymų: atsakymai „taip“ arba „ne“, žodiniai paaiškinimai ir skaičiais išreikšta informacija. Šių atsakymų užteko, kad būtų galima atlikti kokybinį ir kiekybinį tyrimą.

Į Bazelio konvencijos pagrindu sudarytą klausimyną atsakymus pateikė 73 % apklausos dalyvių, o į Komisijos klausimyną – 67 %. 4 % gautų atsakymų į Bazelio konvencijos pagrindu sudarytą klausimyną buvo neišsamūs arba netinkami naudoti. Siekiant atlikti duomenų apie atliekas kiekybinį tyrimą, pirminiai duomenys turėtų būti pateikiami nustatyta forma. Dauguma atsakymų buvo pateikta elektroniniu būdu, nors kai kuriais atvejais tik tada, kai apklausos dalyviui buvo nusiųstas specialus užklauskimas. Suvestinėje lentelėje visi visiškai užpildyti ir tinkami naudoti klausimynai pažymėti „Y“ raide, o likę klausimynai „P“ raide (žr. Darbinio dokumento bendrasis įvadas).

Dauguma ataskaitų pateikta praėjus vieneriems arba dvejiems metams po ataskaitinių metų. Daugeliu atvejų valstybės narės ištaisė savo duomenis vėlesnėse ataskaitose. Kalbant apie 31 % Komisijos klausimynų, kurie priskirti „nepateiktųjų“ kategorijai, reikėtų pažymėti, kad iki 2004 m. naujosios ES valstybės narės (ES–10) pateikti atsakymus nebuvo privalu. Šiame pranešime nėra kokybinių duomenų apie Maltą, nes Malta nepateikė atsakymų į Bazelio konvencijos pagrindu sudarytą klausimyną. Graikija nepateikė atsakymų į Komisijos 2001–2006 m. laikotarpio klausimyną. Retais atvejais trūkstami duomenys apskaičiuoti ir įrašyti remiantis tik šiek tiek ankstesnių ar vėlesnių metų duomenimis.

³ 1999 m. birželio 3 d. Komisijos sprendimas 1999/412/EB, (OL L 156, 1999 6 23, p. 37).

Atsakymų kokybė buvo įvairi. Ataskaitos apie konkrečius incidentus (avarijas) ir (arba) sustabdytas neteisėtas atliekų siuntas buvo nenuoseklios ir galbūt neatitinkančios tikrovės. Kartais nebuvo aišku, ar neteisėto atliekų vežimo atvejis buvo tikrai užfiksuotas, ar tiesiog trūko informacijos. Kadangi Suomijos, Vokietijos, Airijos ir Jungtinės Karalystės ataskaitos buvo išsamios, galima manyti, kad tokios informacijos kokybę būtina pagerinti ateityje (žr. B skyrius, 9 lentelė).

Visos atsakymus atsiuntusios valstybės narės pateikė daug informacijos apie atliekų susidarymo prevencijos priemones. Dažniausiai taikomos priemonės – teisės aktai ir nacionalinės strategijos (žr. B skyrius, 5 klausimas). Rečiau buvo taikomos priemonės, kuriomis siekiama sumažinti atliekų siuntų skaičių (žr. B skyrius, 6 klausimas ir E skyriuje pateikta informacija). Visi esminiai administraciniai duomenys buvo išsamūs ir tikslūs (žr. B skyrius, 4, 7 klausimai, 1, 2, 3 lentelės, C ir E skyriuose pateikta informacija).

Atlikus tyrimą nenustatyta, ar ES–15 šalių (15 senųjų valstybių narių) ir ES–10 šalių metinės ataskaitos labai skiriasi pateiktos informacijos išsamumo, pateikimo laiku ir kokybės atžvilgiais.

3. PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMAS

Bazelio konvencijos pagrindu sudarytame klausimyne prašoma, kad visos šalys pateiktų informaciją apie visą susidariusių pavojingųjų atliekų ir kitų atliekų kiekį. Šiame kontekste „kitos atliekos“ yra buitinės atliekos ir buitinių atliekų deginimo liekanos. Šioms dviem atliekų kategorijoms būtina skirti ypač daug dėmesio, o pagal Bazelio konvenciją jos yra kontroliuojamos panašiai kaip pavojingosios atliekos (konvencijos II priedas, Y46 ir Y47 įrašai)⁴. Pavojingosios atliekos apibrėžiamos pagal atliekų srautų ir (arba) sudėtinių dalių sąrašą (įrašai Y1-18 ir Y19-45) ir pagal tam tikras pavojingąsias savybes (III priedas). Tačiau konvencijoje prie pavojingųjų atliekų priskiriamos ir tos atliekos, kurios pagal atliekų eksporto, importo ar tranzito šalies nacionalinius įstatymus laikomos pavojingosiomis.

Informaciją apie visą susidariusių pavojingųjų atliekų kiekį pateikė visos valstybės narės, išskyrus Maltą. Lyginant su pirmajame Komisijos pranešime pateikta informacija, duomenys apie susidariusių atliekų kiekį pateikiami geriau (žr. A skyrius, 1 lentelė); dažniausiai buvo vengiama pateikti papildomus duomenis ir ekstrapoliacijas.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausiai pavojingųjų atliekų sukaupė Vokietija. Nuo 2002 m. pavojingųjų atliekų kiekis pastebimai didėjo – apie 19 mln. tonų per metus, ir tai susiję su naujo Europos atliekų sąrašo įgyvendinimu. 2001–2006 m. laikotarpiu daugiausiai tokių atliekų sukaupė Vokietija, Estija, Prancūzija, Italija ir Jungtinė Karalystė, atliekų kiekis smarkiai padidėjo Nyderlanduose ir Belgijoje (žr. A skyrius, 1 lentelė). Kalbant apie vienam asmeniui tenkantį atliekų kiekį, 2005 m. (ir jau ne pirmą kartą) daugiausiai jų sukaupta Belgijoje ir Nyderlanduose; vertinant ilgesniu laikotarpiu, daugiausiai jų sukaupta Vokietijoje ir Suomijoje. Nustatyta, kad mažiausiai atliekų vienam asmeniui tenka Latvijoje, Lietuvoje, Portugalijoje ir Graikijoje (žr. A skyrius, 2 lentelė).

Pokyčius chronologine prasme yra sunku vertinti, nes kai kurios valstybės narės pranešė apie smarkiai padidėjusį atliekų kiekį 2001–2006 m. laikotarpiu. Tokie pokyčiai nebūtinai reiškia, kad iš tikrųjų buvo sukaupta daugiau atliekų; jie taip pat gali būti susiję su atliekų sektoriaus teisės aktų pasikeitimais. Aritmetiškai ES–15 šalių 2000–2005 m. pavojingųjų atliekų sukaupta 22 % daugiau (tai atitinka 4 % padidėjimą per metus), nors tai sudaro tik 10 % visoje Bendrijoje (ES–25) sukaupto kiekio. Iš turimų duomenų taip pat galima matyti, kad

⁴ Žr. priedamo darbinio dokumento D skyrių.

ES–25 sukaupytų pavojingųjų atliekų kiekis nebuvo daug didesnis nei 2002 m. ES–25 vienam asmeniui teko apytiksliai 140 kg. pavojingųjų atliekų per metus (pateikiamos tik 2003 ir 2005 metų išsamios lentelės), o naujosiose valstybėse narėse nustatytas vidurkis yra didesnis.

Bazelio konvencijoje nustatytus Y kodus valstybės narės naudojo labai įvairiai, todėl tarptautinis jų palyginimas nėra prasmingas (žr. atitinkamus pavyzdžius, pateiktus A skyriaus 3 lentelėje). Kai kurios valstybės narės, pavyzdžiui Danija ir Lietuva, beveik visais atvejais nurodė tik duomenis apie buitines atliekas (Y46) ir buitinių atliekų deginimo liekanas (Y47).

4. PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ VEŽIMAS IŠ VALSTYBIŲ NARIŲ

Pervežant atliekas į kitas valstybes, reikia spręsti situacijas, susidariusias dėl galimai prieštaringų principų, susijusių su atliekų kaupimo ir tvarkymo vietų buvimu šalia, savarankiškumu Bendrijos ir nacionaliniu lygiu, ir patikimu atliekų šalinimu. Ne visos valstybės narės turi pakankamai pajėgumų pačios tvarkyti savo atliekas (žr. B skyrius, 2 ir 3 lentelės). Kai kuriems specifiniams atliekų srautams apdoroti reikia specialių apdorojimo įrenginių, kad atliekos būtų panaudojamos arba šalinamos saugiu aplinkai būdu. Todėl tarpvalstybiniu mastu pervežamų pavojingųjų atliekų kiekis Europos Sąjungos valstybėse narėse yra atliekų tvarkymo lygio Bendrijoje rodiklis.

Visos valstybės narės, išskyrus Malta, pateikė informaciją apie pavojingųjų atliekų išvežimą iš šalies („eksportą“, kaip tai apibrėžta Bazelio konvencijoje) bent ketverius metus per 2001–2005 m. laikotarpį; 2005 m. duomenys nėra išsamūs. Iš dabar turimų duomenų apie 1997–2000 m. laikotarpį paaiškėjo, kad atitinkami skaičiai pirmajame Komisijos pranešime buvo per dideli. Tai galima paaiškinti tuo, kad dabar turima duomenų bazė yra išsamesnė, taip pat tuo, kad valstybės narės atliko reikalingus ištaisymus.

Pavojingųjų atliekų išvežimas iš valstybių narių yra aiškiai tendencingas. 1997–2001 m. tokių atliekų kiekis padidėjo dvigubai, o 2001–2005 m. padvigubėjo dar kartą 2005 m. iš viso tokių atliekų ES–25 buvo 5,6 mln. tonų, o atliekų, išvežtų iš ES–10 dalis – labai nedidelė – tik 3 % (žr. A skyrius, 4 lentelė).

2005 m. didžiausi atliekų „eksportuotojai“ neabejotinai buvo Nyderlandai: jų atliekų „eksportas“ išaugo nuo 241 000 tonų 1997 m. iki 2,6 mln. tonų 2005 m. Antra – Belgija, toliau Italija, Prancūzija ir Airija. 1997 m. pirmavo Vokietija, „eksportavusi“ 601 000 tonų, tačiau neseniai ji pranešė apie tai, kad jos išvežamų atliekų kiekis nesikeičia ar net nežymiai mažėja. 2005 m. iš Vokietijos buvo išvežta 70 % mažiau atliekų nei 1997 m. Nyderlandai taip pat pirmauja pagal išvežamų atliekų kiekį kilogramais vienam asmeniui; tarp pirmaujančių yra Liuksemburgas, Belgija, Airija ir Lietuva (žr. A skyrius, 5 lentelė).

Pirmajame Komisijos pranešime teigiama, kad mažesnės valstybės narės išveš į užsienį daugiau pavojingųjų atliekų, nes jos neturi užtenkamai apdorojimo įrenginių. Tačiau, remiantis paskutinių kelių metų duomenimis, jokių aiškių tendencijų ES–25 nustatyti negalima. Čekija, Estija, Graikija, Latvija, Lenkija ir Slovakija 2005 m. išvežė gana nedaug atliekų, skaičiuojant vienam asmeniui, o Italijos atliekų „eksportas“ sistemingai didėjo.

2005 m. 91 % Bendrijos pavojingųjų atliekų buvo sutvarkyta jų kilmės šalyje. Liuksemburgas, Nyderlandai, Belgija, Airija (žr. A skyrius, 6 paveikslas) ir galbūt Portugalija (žr. A skyrius, 1 lentelėje nurodyti 2001–2003 m. duomenys) – tai šalys, kurių atliekų „eksporto“ lygis buvo labai didelis.

Skirtingai nuo rezultatų, pateiktų ankstesniame 1997–2000 m. laikotarpio Komisijos pranešime, iš 1997–2005 m. laikotarpio duomenų matyti, kad „kitų atliekų“, kaip tai apibrėžta

Bazelio konvencijoje (t. y. mišriųjų buitinių atliekų ir jų deginimo liekanų) siuntos iš ES–15 ir ES–25, apie kurias pranešta, sudarė 40–50 % (žr. A skyrius, 4 ir 7 lentelės).

Kalbant apie atliekų kategorijas pagal Bazelio konvencijoje nustatytus Y kodus, reikia pažymėti, kad daugelio valstybių narių informacija apie eksportuotas atliekas buvo tikslesnė nei ankstesniais metais. Praktiškai nebuvo nurodytą atliekų, priskiriamų įvairiems Y kodams („įvairūs“). Nenurodytos atliekos („neklasifikuojamos“) buvo išvežtos iš Vokietijos, Airijos (2005 m. jos sudarė daugiau kaip 50 % visų atliekų siuntų), Nyderlandų, Prancūzijos, Italijos ir Danijos (žr. A skyrius, 9 paveikslas ir 9 lentelė).

Remiantis konkrečiais duomenimis apie Y kodais pažymėtų atliekų išvežimą iš dešimties ES–15 šalių, neklasifikuojamų atliekų padidėjimas 1997–2000 m. laikotarpiu buvo laikino pobūdžio ir vėliau tokių atliekų netgi sumažėjo, tuo tarpu Y1-18 grupei priskiriamų atliekų kiekis nuosekliai didėjo nuo 1997 m., o 2004–2005 m. tokių atliekų „eksportas“ užėmė didžiausią dalį (žr. A skyrius, 10 paveikslas ir 10 lentelė).

Didžioji dalis pavojingųjų atliekų ir kitų iš valstybių narių išvežtų atliekų (ES–15 ir ES–25) buvo panaudota (žr. A skyrius, 11 ir 12 lentelės). 2004 ir 2005 m. 78 % iš ES–15 išvežtų atliekų buvo panaudota. Didelė procentinė išvežtų panaudoti atliekų dalis teko Nyderlandams, Vokietijai, Belgijai ir Prancūzijai. 2005 m. Portugalija, Graikija, Slovėnija ir Danija išvežė atliekas daugiausia šalinimo tikslais, nors ES statistikai yra svarbūs tik dideli Danijos atliekų kiekiai. Italija į užsienį išvežė daugiau kaip 1 mln. tonų atliekų, iš jų 45 % šalinimo tikslais. Tačiau duomenys apie tai, kokia „eksportuotų“ atliekų dalis buvo skirta naudoti ir kokia šalinti, tiesiogiai neatspindi valstybės narės atliekų tvarkymo lygio, nes didžioji dalis atliekų yra tvarkoma jų kilmės šalyje (pvz. 2005 m. Italijoje – 90 % atliekų).

Kaip nurodyta pirmajame Komisijos pranešime, pavojingųjų atliekų išvežimas iš valstybių narių yra ribojamas. Pagal Atliekų vežimo reglamento⁵ nuostatas draudžiama vežti į ES (ELPA) nepriklausančias šalis šalinti skirtas atliekas ir išvežti į OECD nepriklausančias šalis naudoti skirtas pavojingąsias atliekas. ES valstybės narės savo ataskaitose Bazelio konvencijos sekretoriui pateikė informaciją apie šalį, į kurią jos eksportavo pavojingąsias atliekas. Iš tų ataskaitų matyti, kad didžioji dalis per valstybių sienas 1997–2005 m. laikotarpiu pervežtų pavojingųjų ir kitų atliekų kiekių daugiausiai pateko į kitas ES valstybes nares. 2000–2005 m. laikotarpiu daugiau kaip 90 % išvežtų atliekų liko ES–15 teritorijoje; nuo 2001 m. mažiausiai 98 % ES–15 atliekų buvo išvežta į ES–25 ir ELPA šalis (žr. A skyrių, 14 lentelę). Tai reiškia, kad paskutiniaisiais metais dažniau laikomasi artumo ir savarankiškumo principų.

Padėtį naujosiose valstybėse narėse įvertinti sunku, nes jų išvežtų atliekų kiekis yra žymiai mažesnis (žr. A skyrius, 7 lentelė), o stebėsenos laikotarpis – trumpesnis. Nors 2000–2005 m. vidutiniškai didžioji dalis atliekų siuntų iš ES–10 šalių buvo išvežta į ES–15 šalis, labai didelė dalis atliekų iš ES–10 taip pat buvo išvežta į OECD nepriklausančias šalis. Iš ateityje planuojamų atlikti tyrimų paaiškės, ar įstojus ES–10 šalims atsirado neigiamų tendencijų (kaip tai rodo 2004–2005 m. duomenys) ir ar daugėja atliekų iš ES–25.

5. PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ VEŽIMAS Į VALSTYBES NARES

Visos valstybės narės, išskyrus Kiprą, Lietuvą ir Maltą, pateikė informaciją apie įsivežtas pavojingąsias atliekas („importą“, kaip apibrėžta Bazelio konvencijoje), nors bendra duomenų kokybė buvo akivaizdžiai blogesnė negu duomenų apie atliekų

⁵ Žr. 1 išnašą.

„eksportą“. Apie naujas valstybes nares turima mažai informacijos, nors 2005 metų duomenys yra išsamūs (išskyrus pirmiau minėtas šalis). Padidėjo ne tik iš valstybių narių išvežamų, bet ir į jas įvežamų pavojingųjų atliekų kiekis. Nurodytas visas „importuotų“ atliekų kiekis visada buvo trečdaliu mažesnis nei „eksportuotų“ atliekų kiekis, nors palyginus duomenis matyti, kad turimi duomenys apie „importą“ yra patikimi. Kaip ir išvežamų atliekų atveju, kiekiai iš ES–10 šalių yra mažesni (žr. A skyrius, 15 lentelė). Teigiama, kad 2005 m. į ES–25 buvo įvežta 3,5 mln. tonų pavojingųjų atliekų.

2000–2005 m. laikotarpiu daugiausiai pavojingųjų atliekų iš užsienio priėmusios ES šalys buvo Vokietija, Belgija, Prancūzija ir Nyderlandai. Jos priėmė 80 % 2005 m. Bendrijos priimtų atliekų. 2004 m. pirmą kartą į Vokietiją įvežtų atliekų kiekis viršijo 1 mln. tonų. Belgija pirmauja pagal išvežamų pavojingųjų atliekų kiekį vienam asmeniui; toliau seka Nyderlandai, Švedija, Vokietija ir Danija (žr. A skyrių, 16 lentelę). Tarp mažiau atliekų importuojančių šalių daugiausiai yra mažesnės šalys, greičiausiai todėl, kad jos turi mažesnius/mažiau šalinimo pajėgumus/pajėgumų.

Nuo 1999 m. didžiausią išvežamų į Bendriją atliekų dalį sudaro „kitos atliekos“ (žr. A skyrių, 15 ir 17 lenteles). 2005 m. iš visų į Vokietiją įvežtų atliekų apie 78 %, t. y. 4,6 mln. tonų buvo „kitos atliekos“. Skirtingai nuo ES–25 „importuotų“ ir „eksportuotų“ pavojingųjų atliekų, lyginant atitinkamus pavojingųjų atliekų ir kitų atliekų duomenis, matyti, kad jie yra labai panašūs (žr. A skyrių, 5 ir 15 lenteles su 7 ir 17 lentelėmis).

Kalbant apie atliekas, įvežtoms į valstybes nares, taikomus Y kodus, daugiausiai buvo nenurodytos kilmės („neklasifikuojamų“) atliekų; praktiškai nebuvo nurodyta atliekų, klasifikuojamų įvairiais Y kodais („įvairūs“). Nenurodytos kilmės atliekos dažniausiai buvo siunčiamos į Vokietiją, Italiją, Prancūziją, Švediją ir Jungtinę Karalystę. 2005 m. neklasifikuojamos atliekos sudarė apie 60 % visų į Bendriją įvežtų atliekų, Y1-18 20 %, Y19–45 13 %, ir Y46-47 – 6 % (žr. A skyrių, 19 lentelę). Tai, kad buvo nurodytas didelis kiekis neklasifikuojamų atliekų, leidžia manyti, kad Bazelio konvencijos I priede esančių Y kodų nepakanka kiekvienam galimam pavojingųjų atliekų srautui apibūdinti. Dėl šios priežasties Bazelio konvencijos šalių konferencijoje priimtame Sprendime IV/9 laikoma, kad Bazelio konvencijos VIII priedo A sąrašas ir IX priedo B sąrašas nurodyti kodai yra veiksmingos priemonės siekiant pagerinti konvencijos nuostatų įgyvendinimą, o Bazelio konvencijos pagrindu sudarytas klausimynas suteikia galimybę informuoti apie tokius kodus. Be to, konvencijos šalys Sprendime VIII/15 susitarė dėl pirmiau nurodytų sąrašų peržiūros arba pakeitimo tvarkos, jei to reikėtų.

Dešimties valstybių narių duomenys apie įsivežtas atliekų siuntas, žymimas Y kodais, rodo, kad visų grupių atliekų 1997–2005 m. kiekis nuosekliai didėjo. Labiausiai padidėjo neklasifikuojamų atliekų grupei priskiriamų atliekų. Šios grupės atliekos sudarė daugiau kaip pusę nuo 2001 m. importuoto atliekų kiekio, daugiausiai dėl neklasifikuojamų atliekų, įvežtų į Vokietiją.

Didžioji dalis į valstybes nares įvežtų atliekų buvo panaudota. 2001–2005 m. naudojimo tempai buvo net didesni nei ankstesniais metais; vidutiniškai 85 % į ES–15 įvežtų atliekų buvo panaudota, jos įskaičiuojamos į visą apytiksliai 40 mln. tonų kiekį (žr. A skyrius, 21 lentelė). Šalinimo tikslais įvežamų atliekų kiekis taip pat padidėjo, tačiau pradiniai augimo tempai yra žymiai mažesni.

Iš turimų duomenų matyti, kad procentinis atliekų naudojimo ir šalinimo dydis valstybėse narėse smarkiai skiriasi (žr. A skyrius, 22 paveikslas). 2005 m. apytiksliai 38 % į Austriją įvežtų atliekų buvo skirta šalinimui, o Suomijoje, Liuksemburge ir Ispanijoje tokių atliekų faktiškai buvo daugiau kaip 50 %. Vokietija pranešė apie didžiausią šalinimo tikslais „importuotų“ atliekų kiekį (631 000 tonų), tačiau šis skaičius sudarė tik 13 % Vokietijos

atliekų importo 2005 m. Tokius didelius procentinius šalinti skirtų atliekų rodiklius galėjo lemti tai, kad atliekas „importuojančios“ šalys turi specialių apdorojimo įrenginių.

Kaip paminėta Komisijos pirmajame pranešime, siunčiant pavojingas atliekas į valstybes nares, reikia laikyti tam tikrų apribojimų, nors tie apribojimai nėra tokie griežti kaip eksporto atveju. Savo ataskaitose valstybės narės pateikė informaciją apie importuotų pavojingųjų atliekų kilmės šalį.

Remiantis šiomis ataskaitomis, 1997–2005 m. didžioji dalis į valstybes nares įvežtų atliekų (ES–15 vidurkis yra 89 %) buvo iš kitų valstybių narių. Šis rodiklis per visą laikotarpį pakito nežymiai. Mažiausiai 96 % atliekų buvo iš ES–25 ir ELPA šalių, o 1 % – iš OECD nepriklausančių šalių (žr. A skyrių, 24 lentelę). Tai atitinka artumo ir savarankiškumo principus Bendrijos lygiu.

6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Remiantis gautomis valstybių narių ataskaitomis, padarytos tokios išvados:

• Ataskaitų teikimas

Apskritai, valstybės narės pateikė pakankamai informacijos apie atliekų siuntas Bendrijoje, iš Bendrijos ir į ją. Į abu klausimynus atsakė vidutiniškai 70 % respondentų. Gana daug atsakymų į Bazelio konvencijos pagrindu sudarytą klausimyną buvo klaidingi. Dauguma ataskaitų pateikta praėjus vieneriems arba dvejiems metams po ataskaitinių metų. Panašu, kad valstybės narės nemanė, jog Reglamento 41 straipsnio 1 dalyje nurodytas terminas yra teisiškai privalomas.

Analizuojant problemas, su kuriomis susidurta perduodant ir vertinant kiekybinius duomenis, nustatyta, kad duomenų rinkimui ir perdavimui reikia taikyti labiau standartizuotą metodą, panašų į Atliekų statistikos reglamento reikalavimus. Tarp ES–15 ir ES–10 ataskaitų didelių skirtumų nebuvo, nors ES–10 pateikė labai nedaug informacijos apie įsivežtas į šalį atliekas.

• Duomenų kokybė

Atsakymų kokybė buvo įvairi. Išskyrus kelias išimtis, apie incidentus (avarijas) ir (arba) neteisėtas siuntas buvo pranešama netinkamai. Ateityje itin svarbu pagerinti situaciją šioje srityje.

Apskritai, duomenų apie atliekų „eksportą“ kokybė buvo geresnė nei apie atliekų „importą“, tačiau, palyginus duomenis, nustatyta, kad atliekų „importo“ duomenys taip pat yra patikimi. 2001–2006 m. laikotarpio duomenys gerokai kokybiškesni nei ankstesnio laikotarpio duomenys.

• Atliekų klasifikavimas

Valstybės narės labai skirtingai naudojo klasifikuojant atliekas taikomus Bazelio konvencijoje nustatytus Y kodus, ir ataskaitose didelė dalis atliekų buvo priskirta prie „neklasifikuojamų“. Valstybės narės naudojosi dviejų skirtingų atliekų klasifikavimo sistemų (Atliekų sektorių reglamentuojančių Europos teisės aktų ir Bazelio konvencijos) kodais tuo pačiu metu.

• Atliekų susidarymas

Pokyčius chronologine prasme 2001–2006 m. laikotarpiu įvertinti sunku, nes kai kurios valstybės narės pranešė apie smarkiai padidėjusį atliekų kiekį dėl pokyčių su atliekų sektoriumi susijusiuose teisės aktuose. 2000–2005 m. laikotarpiu pavojingųjų atliekų ES–15 buvo sukaupta 22 % daugiau, t. y. jų kiekis padidėjo 4 % per metus. Iš turimų duomenų paaiškėjo, kad nuo 2002 m. ES–25 atliekų kiekis padidėjo nežymiai.

- **Atliekų vežimas**

1997–2001 m. laikotarpiu iš valstybių narių išvežamų pavojingųjų atliekų kiekis padidėjo dvigubai, o 2001–2005 m. laikotarpiu jis dar kartą padvigubėjo. 2005 m. iš viso iš ES–25 buvo išvežta 5,6 mln. tonų atliekų. Nepaisant tokio atliekų kiekio padidėjimo, 2005 m. 91 % Bendrijos pavojingųjų atliekų buvo sutvarkyta jų kilmės šalyje. Panašiai didėjo ir įvežamų į Bendriją atliekų kiekis. Remiantis ataskaitomis, ES–10 šalių vaidmuo įsivežant šiukšles yra nedidelis.

Didžioji dalis į valstybes nares įvežtų atliekų buvo panaudota. 2001–2005 m. vidutiniškai 85 %, t. y. apytiksliai 40 mln. tonų į ES–15 įvežtų atliekų buvo panaudota. Keliais atvejais į ES-15 importuota daug šalinti skirtų atliekų todėl, kad importuojančios šalys turėjo specialių apdorojimo įrenginių.

1997–2005 m. laikotarpiu didžioji dalis atliekų buvo išvežama ir įsivežama ES teritorijoje. 2000–2005 m. laikotarpiu daugiau kaip 90 % išvežtų atliekų liko ES–15 teritorijoje; nuo 2001 m. ne mažiau kaip 98 % ES–15 siuntų buvo išsiųsta į ES–25 ir ELPA šalis. Remiantis duomenimis apie įsivežtas atliekų siuntas, 96 % visų į ES–15 įvežtų atliekų siuntų buvo iš ES–25 ir ELPA šalių ir tik 1 % iš OECD nepriklausančių šalių.